МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ВНУТРІШНІХ СПРАВ

ДМИТРИК РОМАН ВАЛЕНТИНОВИЧ

УДК 351.741(477)

АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВИЙ СТАТУС ПОЛІЦЕЙСЬКОГО В УКРАЇНІ

12.00.07 – адміністративне право і процес;
фінансове право; інформаційне право

Автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук

Київ – 2021

Дисертацією є рукопис

Робота виконана в Національній академії внутрішніх справ,
Міністерство внутрішніх справ України

Науковий керівник
кандидат юридичних наук, доцент
Квітка Яніна Михайлівна,
Національна академія внутрішніх справ,
професор кафедри поліцейського права

Офіційні опоненти:
доктор юридичних наук, доцент
Чумак Володимир Валентинович,
Харківський національний університет внутрішніх справ,
професор кафедри правоохоронної діяльності та поліціїстики факультету № 6

кандидат юридичних наук
Шкарупа Костянтин Вікторович,
громадська організація «Академія адміністративно-правових наук»,
старший науковий співробітник

Захист відбудеться 03 червня 2021 р. об 11:00 на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 26.007.03 у Національній академії внутрішніх справ за адресою: 03035, м. Київ, пл. Солом’янська, 1

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Національної академії внутрішніх справ за адресою: 03035, м. Київ, пл. Солом’янська, 1

Автореферат розісланий 30 травня 2021 р.

Учений секретар
спеціалізованої вченої ради **С. Г. Брател**ь

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Розбудова України як правової та демократичної держави передбачає здійснення комплексу організаційних, технічних, правових і соціальних заходів у сфері правоохоронної діяльності. З огляду на зазначене, сфера правоохоронної діяльності в Україні наразі потребує переосмислення базових підходів щодо забезпечення законності та правопорядку в державі, що, як відомо, є однією з найбільш суттєвих складових завдання зі зміцнення демократії та утвердження правової держави. Органом, на який покладено завдання утвердження прав й свобод громадян, протидії злочинності та забезпечення публічного порядку й безпеки в Україні, є Національна поліція України.

Створення Національної поліції України як центрального органу виконавчої влади, що служить суспільству шляхом забезпечення охорони прав і свобод людини, протидії злочинності, підтримання публічної безпеки та порядку, ознаменувало новий етап розвитку всієї правоохоронної системи України, а відповідно утвердження нових підходів щодо розуміння правового статусу посадових (службових) осіб органів та підрозділів Національної поліції України. Відповідно до п. 5 ст. 13 Закону України «Про Національну поліцію» загальна чисельність поліції, що утримується коштом Державного бюджету України, до 1 січня 2018 року не могла перевищувати 140 тис. осіб. Станом на 1 січня 2021 року штатна чисельність поліцейських, які утримуються за рахунок Державного бюджету України, становила 119 тис. осіб[1]. Причому належний рівень забезпечення законності в державі залежить не лише від особистого професіоналізму поліцейського, а й від його адміністративно-правового статусу та нормативно-правового забезпечення його діяльності, включаючи питання оптимізації адміністративної діяльності та відповідальності, повноважень, юридичних гарантій діяльності (зокрема соціально-правових) тощо.

Згідно з результатами соціологічного дослідження, загальний тренд превалювання рівня довіри над рівнем недовіри до Національної поліції України зберігся у 2020 році. Повністю та переважно довіряють Національній поліції 40,8 % опитаних, а зовсім та переважно не довіряють – 36,3 %. Майже кожен четвертий опитаний не зміг визначитися з оцінкою власного рівня довіри до поліції[2]. Зазначені показники дають змогу дійти висновку, що донині, попри здійснювані заходи з вдосконалення діяльності поліції та поліцейського, превалює послаблення ролі поліцейського в суспільстві, що безпосередньо пов’язано з реалізацією його адміністративно-правового статусу.

---

[1] Штатна чисельність. *Національна поліція України* : [сайт]. URL: https://www.npu.gov.ua/about/struktura/shtat-ta-chiselnist.html.

[2] Підсумково-аналітичний звіт з опитування громадськості щодо оцінки рівня довіри населення до Національної поліції на загальнодержавному рівні. *Національна поліція України* : [сайт]. URL: https://www.npu.gov.ua/assets/userfiles/files/sociolog_doslidjenya/Pidsumkovo-_zvit_NPY_.pdf.

Значення адміністративно-правового статусу поліцейського в Україні складно переоцінити, оскільки від його реалізації залежить стан добробуту громадян, ступінь правопорядку й рівень злочинності. У зв'язку з цим питання щодо адміністративно-правового статусу поліцейського в Україні набувають особливої актуальності, а окремі його аспекти залишаються взагалі неврегульованими, що вимагає ґрунтовного аналізу правового забезпечення діяльності поліцейського всієї системи органів і підрозділів Національної поліції України.

Загальні питання адміністративно-правового статусу, зокрема адміністративно-правового статусу органів і підрозділів Національної поліції України, неодноразово висвітлювали у своїх працях такі вчені-адміністративісти, як В. Б. Авер'янов, С. М. Алфьоров, А. Ф. Андрійко, М. І. Ануфрієв, Г. В. Атаманчук, О. М. Бандурка, В. О. Басс, Д. М. Бахрах, Ю. П. Битяк, С. Г. Братель, А. С. Васильєв, В. В. Галунько, І. П. Голосніченко, С. М. Гусаров, С. Ф. Денисюк, Є. В. Додін, О. Ю. Дрозд, В. О. Заросило, Д. П. Калаянов, А. П. Кармолицький, Я. М. Квітка, М. Ф. Криштанович, В. В. Коваленко, В. В. Ковальська, Т. О. Коломоєць, В. К. Колпаков, А. Т. Комзюк, С. Ф. Константінов, М. В. Корнієнко, О. В. Кузьменко, М. В. Лошицький, М. Д. Мартинов, В. В. Мартиновський, А. Ф. Мельник, О. І. Миколенко, О. М. Музичук, О. В. Негодченко, Д. В. Олійник, О. І. Остапенко, Г. Р. Парханов, А. М. Подоляка, Т. О. Проценко, О. П. Рябченко, О. Ю. Салманова, Р. А. Сербин, Є. В. Сергієнко, О. Ю. Синявська, Є. Ю. Соболь, В. В. Сокуренко, В. В. Чернєй, В. В. Чумак, К. В. Шкарупа, О. С. Юнін, Х. П. Ярмакі, О. Н. Ярмиш та інші. Водночас, не применшуючи здобутки вказаних учених, слід констатувати, що в більшості наукових праць питання реалізації адміністративно-правового статусу органів внутрішніх справ та Національної поліції України розглянуто поверхнево або в розрізі окремих його аспектів.

Таким чином, потреба в удосконаленні законодавства у сфері реалізації адміністративно-правового статусу поліцейського в Україні, недостатність наукових розробок, присвячених окресленій проблематиці, обумовлюють актуальність та своєчасність дисертаційного дослідження.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційне дослідження виконано відповідно до Конституції України від 28 червня 1996 р. № 254к/96-ВР; законів України «Про Національну поліцію» від 2 липня 2015 р. № 580-VIII, «Про оперативно-розшукову діяльність» від 18 лютого 1992 р. № 2135-XII, «Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю» від 30 червня 1993 р. № 3341-XII, «Про матеріальну відповідальність військовослужбовців та прирівняних до них осіб за шкоду, завдану державі» від 3 жовтня 2019 р. № 160-IX; Цілей сталого розвитку на період до 2030 року, схвалених Указом Президента України від 30 вересня 2019 р. № 722/2019; Стратегії сталого розвитку «Україна-2020»», схваленої Указом Президента України від 12 січня 2015 р. № 5/2015; Стратегії розвитку органів системи Міністерства внутрішніх справ на період до 2020 року, схваленої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 15 листопада

2017 р. № 1023-р; Положення про організацію службової підготовки працівників Національної поліції України, затвердженого наказом МВС України від 21 січня 2020 р. № 51; наказу Національної поліції України «Про утворення Департаменту захисту інтересів суспільства і держави» від 12 березня 2020 р. № 202; Тематики наукових досліджень і науково-технічних (експериментальних) розробок на 2020–2024 роки, затвердженої наказом Міністерства внутрішніх справ України від 11 червня 2020 р. № 454; Основних напрямів наукових досліджень Національної академії внутрішніх справ на 2018–2020 рр.; Плану науково-дослідних та дослідно-конструкторських робіт Національної академії внутрішніх справ на 2020 рік. Тема дисертації затверджена рішенням Вченої ради Національної академії внутрішніх справ (протокол від 29 жовтня 2015 р. № 20).

Мета і задачі дослідження. *Мета дослідження* полягає в тому, щоб на підставі аналізу наукових поглядів учених та норм чинного законодавства з'ясувати сутність адміністративно-правового статусу поліцейського в Україні, а також, ураховуючи позитивний зарубіжний і вітчизняний досвід, окреслити стратегічні напрями вдосконалення адміністративного законодавства, норми якого визначають правовий статус поліцейського.

Відповідно до поставленої мети, у науковій роботі необхідно вирішити такі *задачі*:

– схарактеризувати категорію поліцейського як об'єкта адміністративно-правового дослідження;

– встановити етапи створення та розвитку адміністративно-правового статусу поліцейського в Україні;

– визначити зміст поняття й елементи адміністративно-правового статусу поліцейського в Україні;

– з'ясувати права та обов'язки поліцейського в Україні;

– проаналізувати відповідальність поліцейського в Україні;

– розглянути юридичні гарантії діяльності поліцейського в Україні;

– узагальнити зарубіжний досвід регулювання правового статусу поліцейських та визначити можливості його використання в Україні;

– запропонувати шляхи вдосконалення законодавства, яке регулює адміністративно-правовий статус поліцейського в Україні.

Об'єкт дослідження – суспільні відносини, які виникають під час реалізації адміністративно-правового статусу поліцейського в Україні.

Предмет дослідження – адміністративно-правовий статус поліцейського в Україні.

Методи дослідження. Методологічну основу дисертаційного дослідження становить сукупність загальних і спеціальних методів та прийомів наукового пізнання. Їх застосування зумовлене системним підходом, що дає змогу досліджувати проблеми в єдності їх соціального змісту і юридичної форми. За допомогою *історико-правового* методу розкрито етапи створення й розвитку адміністративно-правового статусу поліцейського в Україні (підрозділ 1.2). За допомогою методу *системного аналізу* визначено категорію поліцейського як об'єкта адміністративно-правового дослідження

(підрозділ 1.1), встановлено коло прав та обов'язків поліцейського в Україні (підрозділ 2.1), запропоновано шляхи вдосконалення законодавства, яке регулює адміністративно-правовий статус поліцейського в Україні (підрозділ 3.2). Завдяки *логіко-семантичному* методу сформульовано низку понять, зокрема таких як «адміністративно-правовий статус поліцейського», «права поліцейського», «обов'язки поліцейського», «відповідальність поліцейського», «юридичні гарантії реалізації адміністративно-правового статусу поліцейського» (підрозділи 1.3, 2.1–2.3, 3.2). *Порівняльно-правовий* метод використано в межах вивчення зарубіжного досвіду діяльності поліцейських і визначення можливості його використання в Україні (підрозділ 3.1), характеристики адміністративно-правового статусу поліцейського (підрозділ 1.3), напрацювання пропозицій щодо можливостей використання зарубіжного досвіду регулювання статусу поліцейського (підрозділ 3.1). *Системно-структурний* метод застосовано для з'ясування структури адміністративно-правового статусу поліцейського та характеристики окремих його елементів (підрозділ 1.3, розділ 2). *Формально-юридичний* метод уможливив розроблення науково обґрунтованих висновків і пропозицій щодо шляхів удосконалення адміністративно-правового статусу поліцейського в Україні (розділ 3).

Інформаційну та емпіричну основу дисертації становлять систематизовані дані державної та відомчої статистики за 2018–2020 рр. щодо діяльності Національної поліції України; річні звіти, листи, аналітичні довідки Національної поліції України та узагальнення практики діяльності поліцейського; зведені дані опитування 150 громадян України щодо рівня довіри населення до поліції та особи поліцейського; дані анкетування 250 практичних підрозділів Національної поліції України (Харківська, Дніпропетровська, Вінницька, Київська, Львівська, Одеська, Миколаївська, Херсонська, Черкаська, Чернігівська області та м. Київ); узагальнені матеріали дисциплінарних проваджень щодо поліцейських; довідкові видання, статистичні матеріали, власний досвід роботи в практичних підрозділах Національної поліції України.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що дисертація є однією з перших спроб комплексно, з використанням сучасних методів пізнання, урахуванням новітніх досягнень науки адміністративного права визначити сутність адміністративно-правового статусу поліцейського в Україні, на підставі чого запропонувати шляхи вдосконалення адміністративно-правового статусу поліцейського. У результаті проведеного дослідження сформульовано низку нових наукових положень, висновків і рекомендацій, запропонованих особисто здобувачем. Основні з них такі:

вперше:

– наведено авторське визначення адміністративно-правового статусу поліцейського в Україні, згідно з яким це – комплекс взаємопов'язаних і взаємообумовлених елементів (прав та обов'язків, юридичної відповідальності, юридичних гарантій діяльності, принципів), закріплених чинним

адміністративним законодавством, що визначають діяльність поліцейського, спрямовану на реалізацію завдань і функцій поліції;

– запропоновано в Законі України «Про Національну поліцію» передбачити гарантії діяльності професійних спілок поліцейських; визначити їх права та обов’язки, зокрема стосовно захисту прав та інтересів поліцейських; порядок їх формування;

– виокремлено три етапи періодизації законодавчої регламентації адміністративно-правового статусу поліцейського в Україні: з початку функціонування органів внутрішніх справ до 2015 року; з 2015-го до 2020 року; з кінця 2020 року донині;

удосконалено:

– розуміння природи адміністративно-правового статусу поліцейського як складної правової категорії, що органічно поєднує в собі елементи адміністративно-правових статусів фізичної особи – громадянина України, поліцейського як службової особи та публічного службовця; наголошено на єдності адміністративно-правового статусу поліцейського;

– характеристику прав й обов’язків поліцейського, що становлять систему визначених на нормативно-правовому рівні юридичних прав (міра можливої поведінки) та юридичних обов’язків (міра необхідної поведінки), якими наділяється поліцейський з метою реалізації покладених на нього завдань і функцій;

– загальна процедура притягнення поліцейського до юридичної відповідальності, що передбачає три послідовні стадії: 1) стадія виникнення підстав проступку; 2) стадія ідентифікації та фіксації проступку; 3) аплікаційна стадія (застосування встановлених законодавством заходів юридичної відповідальності);

– розуміння системи юридичних гарантій діяльності поліцейського, до якої зараховано такі: гарантії професійної діяльності, правові, матеріально-технічні, соціальні гарантії. Юридичними гарантіями діяльності поліцейського запропоновано вважати відображену в нормативно-правових актах сукупність умов, способів і засобів, за допомогою яких визначаються умови та порядок реалізації, здійснення прав і свобод поліцейськими, а також їх охорону, захист і відновлення в разі порушення;

дістали подальший розвиток:

– узагальнення ознак адміністративно-правового статусу поліцейського в Україні, згідно з якими цей статус встановлюється нормами адміністративного права (як законами, так і підзаконними нормативно-правовими актами), пов’язаний з чіткою регламентацією правомочностей поліцейського та процедурними аспектами його діяльності, передбачає коло повноважень залежно від займаної посади та характеру виконуваних завдань і функцій, визначає правове становище поліцейського у відносинах із суспільством та іншими органами державної влади;

– положення про необхідність прийняття норми, яка визначатиме підстави матеріальної відповідальності поліцейського;

– характеристика юридичних гарантій діяльності поліцейського, якими визнано сукупність законодавчо встановлених умов і факторів, що забезпечують ефективне виконання поліцейським своїх прав та обов'язків, а також можливість задоволення його соціальних і правових потреб;

– обґрунтування необхідності вдосконалення чинного адміністративного законодавства щодо врегулювання правового статусу поліцейського в Україні шляхом внесення змін і доповнень до чинного Закону України «Про Національну поліцію», а саме передбачити в окремій статті гарантії діяльності професійних спілок поліцейських, визначити їх права та обов'язки, зокрема щодо захисту прав та інтересів поліцейських, порядок їх формування.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що вони використовуються у:

– *правотворчості* – у межах удосконалення чинних законодавчих і підзаконних актів, що сприятиме оптимізації нормативного закріплення правового статусу поліцейського в Україні;

– *правозастосовній сфері* – з метою покращення практичної діяльності поліцейського в Україні*;*

– *освітньому процесі* – під час підготовки підручників і навчальних посібників з дисциплін «Адміністративне право», «Адміністративна діяльність поліції», «Адміністративна відповідальність» (акт Національної академії внутрішніх справ від 10 грудня 2020 р.).

– *науково-дослідній сфері* – для подальшого розроблення та вдосконалення питань адміністративно-правового регулювання статусу поліцейського в Україні (акт Науково-дослідного інституту публічного права від 10 грудня 2020 р.);

Апробація результатів дисертації. Результати дисертаційного дослідження обговорено на засіданнях кафедри поліцейського права. Підсумки розроблення проблеми загалом, окремих її аспектів, а також одержані узагальнення та висновки оприлюднено на таких науково-практичних конференціях: «Пріоритети розвитку юридичних наук у XXI столітті» (м. Одеса, 7–8 квітня 2017 р.), «Теорія і практика сучасної юриспруденції» (м. Київ, 7–8 грудня 2018 р.), «Міжнародні та національні правові виміри забезпечення стабільності» (м. Львів, 19–20 квітня 2019 р.), «Реформування національного та міжнародного права: перспективи та пріоритети» (м. Одеса, 17–18 січня 2020 р.).

Публікації. Основні положення та висновки дослідження, сформульовані в дисертації, відображено в десяти наукових публікаціях, серед яких п'ять статей – у журналах, включених МОН України до переліку наукових фахових видань з юридичних наук, одна стаття – в іноземному науковому періодичному виданні (Республіка Польща), а також чотири тези доповідей на міжнародних науково-практичних конференціях.

Структура дисертації. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, що містять вісім підрозділів, висновків, 4 додатків на 8 сторінках, списку використаних джерел (257 найменувань на 24 сторінках). Повний обсяг дисертації становить 204 сторінки, з них обсяг основного тексту – 172 сторінки.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У **вступі** обґрунтовано актуальність теми дисертаційного дослідження, розкрито стан наукового розроблення проблеми, вказано зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами; визначено мету, завдання, об'єкт, предмет і методи дослідження; схарактеризовано наукову новизну отриманих результатів, їх практичне значення; наведено дані щодо апробації результатів дослідження, публікацій за темою дисертації; визначено її структуру та обсяг.

Розділ 1. Теоретико-методологічні засади адміністративно-правового статусу поліцейського в Україні складається з трьох підрозділів.

У *підрозділі 1.1 «Поліцейський як об'єкт адміністративно-правового дослідження»* проаналізовано наукові праці, автори яких досліджували актуальні питання регулювання та реалізації адміністративно-правового статусу органів внутрішніх справ, Національної поліції України та її окремих підрозділів, а також питання кадрового й матеріально-технічного забезпечення.

Визначено, що питання адміністративно-правового статусу Національної поліції України, організаційного, кадрового, матеріально-технічного забезпечення її діяльності, а також правові засади її функціонування слугували предметом наукових досліджень таких учених, як О. А. Падалка «Адміністративно-правовий статус Національної поліції України» (2016), А. Г. Нікуліна «Адміністративно-правовий статус органів досудового розслідування Національної поліції України» (2017), А. Є. Крищенко «Адміністративно-правовий статус керівника територіального органу Національної поліції у сфері забезпечення публічної безпеки і порядку» (2019), В. В. Чумак «Адміністративно-правові засади діяльності поліції Грузії, країн Балтії та України: порівняльний аналіз» (2019), Т. В. Білобров «Адміністративно-правовий статус Департаменту кіберполіції Національної поліції України» (2020) та ін.

Зауважено, що категорію поліцейського як об'єкта адміністративно-правового дослідження розглядають як врегульовану нормами адміністративного права його діяльність, спрямовану на виконання ним завдань і функцій держави щодо протидії злочинності й іншим правопорушенням, забезпечення публічної безпеки та порядку, утвердження й охорони прав і свобод людини та громадянина, захист інтересів суспільства та держави, а також надання в межах, визначених законом, послуг з допомоги особам, які з різних причин (соціальних, економічних) або внаслідок надзвичайних ситуацій потребують такої допомоги.

У *підрозділі 1.2 «Створення та розвиток адміністративно-правового статусу поліцейського в Україні»* визначено етапи формування адміністративно-правового статусу поліцейського в Україні.

З'ясовано, що формування адміністративно-правового статусу поліцейського в Україні становлять наукові напрацювання та досвід правового регулювання діяльності органів внутрішніх справ України, оскільки саме вони відображають індивідуальні особливості працівника правоохоронного органу

(міліції, Національної поліції України) та визначають його становище в суспільстві.

Запропоновано авторський підхід щодо виокремлення етапів створення та розвитку адміністративно-правового статусу поліцейського в Україні: І етап – з початку функціонування органів внутрішніх справ до 2015 року (тобто до моменту створення Національної поліції України); ІІ етап – з 2015-го до 2020 року (з моменту створення Національної поліції України й до початку нової реформи поліції); ІІІ етап – з кінця 2020 року донині.

У *підрозділі 1.3 «Поняття та елементи адміністративно-правового статусу поліцейського в Україні»* встановлено зміст категорії адміністративно-правового статусу поліцейського в Україні та схарактеризовано його структурні елементи.

Доведено, що адміністративно-правовий статус поліцейського в Україні є складовою адміністративно-правового статусу Національної поліції України та співвідноситься з останнім як частина й ціле.

Аргументовано положення, згідно з яким адміністративно-правовий статус поліцейського поділяється на види залежно від кола повноважень, якими він наділений, а саме: спеціальний статус поліцейського, що визначений положеннями Закону України «Про Національну поліцію»; спеціальний статус поліцейського, що обумовлений посадою, яку обіймає поліцейський (наприклад, адміністративно-правовий статус слідчого, оперативного працівника); статус поліцейського, який займає атестовану посаду, проте не є атестованим працівником.

Встановлено, що адміністративно-правовий статус поліцейського має складну природу як за своїм змістом, так і походженням, однак будь-які етичні, суспільно-політичні або інші вимоги стосовно поліцейського мають юридичне значення лише тією мірою, якою вони виражені в адміністративному законодавстві. Значний пласт повноважень поліцейського в Україні мають становити повноваження з розгляду справ про адміністративні правопорушення.

Розглянуто елементи адміністративно-правового статусу поліцейського, а також таку його складову, як юридичні гарантії його діяльності. Констатовано, що низка юридичних гарантій діяльності поліцейського закріплена в нормативно-правових актах, а практичне їх застосування підкріплюється загальними гарантіями, до яких належать політичні й економічні.

Розділ 2 «Структура адміністративно-правового статусу поліцейського в Україні» складається з трьох підрозділів.

У *підрозділі 2.1 «Права та обов'язки поліцейського в Україні»* визначено, що права та обов'язки поліцейського в Україні (повноваження) становлять ядро його адміністративно-правового статусу та визначають його місце у внутрішній системі Національної поліції України.

З'ясовано, що права поліцейського є специфічною правовою категорією, що відображає правомочності поліцейського, які дозволяють йому в межах своєї компетенції пред'являти до інших учасників правовідносин відповідні,

обов'язкові для виконання, владні веління (вимоги) щодо необхідності певної поведінки.

Доведено, що обов'язки поліцейського є самостійною правовою категорією, що відображає вимоги, які висуваються до особи поліцейського державою з метою дотримання ним конкретних варіантів поведінки, необхідних для виконання поставлених перед поліцейським завдань і функцій держави.

Запропоновано розподіл прав та обов'язків поліцейського в Україні залежно від їх нормативного врегулювання на загальні (ті, що визначені в титульному Законі України «Про Національну поліцію), та спеціальні (ті, що визначені окремим нормативно-правовим актом, наприклад, Кримінальним процесуальним кодексом та Положенням про організацію діяльності слідчих підрозділів Національної поліції України, для особи поліцейського слідчого органу досудового розслідування тощо).

У *підрозділі 2.2 «Відповідальність поліцейського в Україні»* наголошено, що поліцейський може нести дисциплінарну, адміністративну, кримінальну, цивільно-правову та матеріальну відповідальність.

Зауважено, що юридична відповідальність є невід'ємним елементом адміністративно-правового статусу поліцейського в Україні, оскільки без інституту відповідальності правовий регулятор практично не спроможний реалізовувати свої функції.

Окреслено особливості дисциплінарної відповідальності поліцейських в Україні, а саме: 1) регламентується спеціальним нормативно-правовим актом (Дисциплінарним статутом Національної поліції України); 2) правові норми, за порушення яких поліцейський може бути притягнений до дисциплінарної відповідальності, містяться як у законах, так і в інших нормативно-правових актах (зокрема підзаконних); 3) передбачає специфічні заходи дисциплінарного виливу, що відповідають характеру виконуваних поліцейським завдань і функцій; 4) зазначений вид юридичної відповідальності настає не лише за порушення правових норм, а й морально-етичних правил поведінки службової та посадової особи поліції.

Встановлено, що підставою для притягнення поліцейського до дисциплінарної відповідальності є вчинення ним дисциплінарного проступку, тобто дій, що порушують встановлену законом службову дисципліну, підривають авторитет й імідж служби в Національній поліції України як органу правопорядку.

У *підрозділі 2.3 «Юридичні гарантії діяльності поліцейського в Україні»* визначено два основні види юридичних гарантій діяльності поліцейського в Україні: професійні та соціально-правові.

З'ясовано, що наразі професійні гарантії діяльності поліцейського в Україні мають лише декларативний характер, що знижує авторитет повсякденної копіткої роботи поліцейського, а отже, потребує вдосконалення на законодавчому рівні.

Запропоновано внести зміни та доповнення до чинного Закону України «Про Національну поліцію» шляхом доповнення ст. 62 ч. 12 такого змісту

«поліцейський під час виконання своїх службових обов'язків користується захистом держави від протиправних посягань на нього та членів його сім'ї». Таку позицію поділяють 100 % респондентів.

Зазначено, що професійні гарантії діяльності поліцейського пов'язані передусім з категорією трудових прав і передбачають належний рівень грошового забезпечення та оплати роботи в понадурочний час, встановлення робочого часу та часу відпочинку відповідно до європейських положень тощо.

Встановлено, що соціально-правові гарантії діяльності поліцейського в Україні – це ті важливі умови діяльності поліцейського, що забезпечують і підтримують його внутрішню мотивацію до продовження служби. До таких гарантій діяльності поліцейського в Україні зараховано: соціальне та пенсійне забезпечення (надання службового житла чи його оплати згідно з договором оренди житла, високий рівень пенсій та надбавок за вислугу років і спеціальне звання, оплата відряджень та лікарняних, санаторно-курортне лікування після отриманих під час проходження служби травм і поранень тощо).

Розділ 3 «Шляхи вдосконалення адміністративно-правового статусу поліцейського в Україні» складається з двох підрозділів.

У *підрозділі 3.1 «Зарубіжний досвід регулювання правового статусу поліцейських та можливості його використання в Україні»* досліджено успішний досвід правового регулювання статусу поліцейського.

Доведено, що в країнах Європейського Союзу (Німеччина, Польща, Франція, Австрія) правовий статус поліцейського означений наявністю принципів його діяльності, дотримання яких є основним критерієм ефективності діяльності як поліцейського, так і поліції загалом.

Проаналізовано досвід правового регулювання статусу поліції в деяких країнах континентальної правової сім'ї, зокрема таких як Франція, Федеративна Республіка Німеччина, Австрія, та можливості його використання. На підставі вивчення досвіду врегулювання організації та функціонування органів поліції у зазначених країнах континентальної правової сім'ї, а також таких держав, як Італія, Іспанія, Польща, Бельгія, Швеція, Данія та ін. Виокремлено характерні для них властивості, а саме: 1) досить жорстка централізація механізму управління органами поліції; 2) поліція зазвичай є цивільним відомством. Водночас у низці європейських країн (Франція, Італія, Іспанія) функціонують мілітаризовані підрозділи поліції, що підпорядковуються міністерствам оборони цих держав; 3) правові засади діяльності поліції закріплено на рівні конституцій (конституційних законів) країн; 4) відносно високий рівень уніфікації законодавства про поліцію; 5) вагома роль у врегулюванні діяльності органів поліції належить підзаконним, зокрема урядовим, нормативно-правовим актам; 6) наявність спеціальних поліцейських звань, що відрізняються від військових.

Констатовано, що в деяких державах (Сполучені Штати Америки, Велика Британія, Італія, Іспанія) адміністративно-правовий статус поліцейського має подвійну природу. Це зумовлено тим, що в їх адміністративному праві розуміння державної служби цілком корелюється з обсягом іншого поняття – «публічна служба». Поліцейський належить до категорії публічних посадових

осіб, які обіймають посаду в установі (підрозділі) поліції, мають спеціальне службове звання, прийняли присягу та безпосередньо реалізують завдання і функції поліції.

У підрозділі 3.2 «Удосконалення законодавства, яке регулює адміністративно-правовий статус поліцейського в Україні» на основі аналізу успішного досвіду зарубіжних країн щодо врегулювання та реалізації адміністративно-правового статусу поліцейського в Україні визначено пріоритетні напрями вдосконалення чинного законодавства в зазначеній сфері.

Запропоновано внести зміни та доповнення до чинного Закону України «Про Національну поліцію» шляхом доповнення його розділом IV-1 «Адміністративно-правовий статус поліцейського», у якому визначити: поняття та елементи адміністративно-правового статусу поліцейського, інші ключові категорії, встановити базові положення щодо гарантій поліцейського під час виконання ним своїх повноважень тощо (доцільність зазначених пропозицій з удосконалення засад адміністративно-правового статусу поліцейського підтримали 75,6 % респондентів).

Наголошено, що метою останніх впроваджуваних в Україні реформ поліції є формування сучасної системи довіри населення до цього органу, внутрішньої безпеки країни, захисту прав та інтересів населення на основі міжнародних норм і європейських стандартів. Протягом останніх років основну увагу зосереджено на відновленні потенціалу Національної поліції України, підвищення її престижу й іміджу серед населення та міжнародної спільноти.

ВИСНОВКИ

У **висновках** представлено теоретичне узагальнення та нове вирішення наукового завдання – визначення сутності адміністративно-правового статусу поліцейського в Україні, вироблення пропозицій і рекомендацій щодо його вдосконалення. Унаслідок проведеного дослідження сформульовано низку висновків, пропозицій та рекомендацій, спрямованих на досягнення поставленої мети, сформульованих особисто здобувачем. Основні з них такі.

1. На підставі результатів аналізу наукових досліджень, об’єктом яких є адміністративно-правовий статус органів внутрішніх справ, підрозділів Національної поліції України, їх кадрове та інше забезпечення, констатовано, що питання правового закріплення статусу поліцейського означене неабиякою актуальністю та перебуває в центрі уваги багатьох учених.

У межах вивчення адміністративно-правових досліджень статусу міліції та сучасної Національної поліції України з’ясовано, що теоретико-правові підходи до організації діяльності поліцейських постійно змінювались у процесі еволюції суспільства. Спираючись на дослідження генези статусу поліцейського, зауважено, що форми, методи й засоби його правового статусу передусім залежать від національних особливостей визначення основних завдань держави в той чи інший історичний період її розвитку.

2. Доведено, що стан формування теоретичних засад і законодавства, що регулює адміністративно-правовий статус поліцейського в Україні, пов’язаний

з історичними етапами розвитку цивілізації та процесом становлення української державності.

Етапи формування та розвитку адміністративно-правового статусу поліцейського в Україні запропоновано поділити на три періоди. Перший період охоплює функціонування органів внутрішніх справ до 2015 року, під час якого в науковій спільноті активізувалися напрацювання вітчизняних та іноземних науковців, які відображають загальні особливості формування та історичних змін статусу поліції на території України, стосуються історичної трансформації організаційно-правових засад діяльності поліцейського та його діяльності.

З'ясовано, що другий етап формування та розвитку адміністративно-правового статусу поліцейського в Україні охоплює період від початку створення та функціонування Національної поліції України (2015 рік) до кінця 2020 року, і передбачає, зокрема, формування правових аспектів функціонування органів поліції та особи поліцейського, поліцейської діяльності, сучасних проблем у цій сфері. Цей блок містить питання організаційного, матеріально-технічного та кадрового забезпечення діяльності Національної поліції України, зокрема особи поліцейського.

3. Встановлено, що адміністративно-правовий статус поліцейського в Україні – це закріплена в нормах адміністративного права сукупність завдань функцій і повноважень, що визначаються відповідним обсягом адміністративної правосуб'єктності, а також за невиконання яких поліцейський несе персональну юридичну відповідальність, встановленому чинним законодавством України.

До структури адміністративно-правового статусу поліцейського в Україні зараховано: права й обов'язки (повноваження), юридичну відповідальність та юридичні гарантії його діяльності. Вказані елементи є первинними складовими цілісного юридичного утворення, що водночас містять елементи власної системи. Наголошено, що саме завдяки існуванню між структурними елементами певних зв'язків явище набуває ознак цілісності, впорядкованості й може визначатися як самостійне юридичне явище.

Схарактеризовано елементи адміністративно-правового статусу поліцейського в Україні. Обґрунтовано, що реалізація адміністративно-правового статусу поліцейського в Україні пов'язана з правильним визначенням функцій, які запропоновано розуміти як визначені відповідно до мети діяльності Національної поліції України напрями діяльності поліцейського, що спрямовані на виконання завдань і функцій держави.

4. Проаналізовано повноваження поліцейського як специфічну правову категорію, що відображає правообов'язок поліцейського, зміст якого полягає в тому, що, з одного боку, поліцейський наділяється державою певними правомочностями, які дозволяють йому в межах своєї компетенції пред'являти до інших учасників правовідносин відповідні, обов'язкові для виконання, владні веління (вимоги) щодо необхідності певної поведінки, а з іншого – від власне поліцейського держава вимагає реалізації конкретних варіантів поведінки, необхідних для виконання поставлених перед ним завдань і функцій.

Виокремлено такі повноваження поліції: а) адміністративні; б) охоронні; в) такі, що пов’язані зі здійсненням оперативно-розшукових заходів; г) кримінальні процесуальні; д) організаційні тощо.

Запропоновано класифікувати права та обов’язки поліцейського на загальні (ті, що визначені у титульному Законі України «Про Національну поліцію») та спеціальні (ті, що визначені в інших нормативно-правових актах, залежно від займаної посади в поліції). Виокремлено такі загальні права та обов’язки поліцейського: здійснювати превентивну та профілактичну діяльність, спрямовану на запобігання вчиненню правопорушень; протидія злочинності; неухильне й точне дотримання Конституції України та законів України; дотримання принципу професійності під час виконання службових обов’язків; своєчасне реагування на заяви та повідомлення громадян тощо.

Обов’язки поліцейського запропоновано об’єднати в такі групи: 1) загальні (обов’язки поліцейського, притаманні також іншим службовим особам); 2) спеціальні (характерні лише для поліцейського, який обіймає відповідну посаду в органі чи підрозділі Національної поліції України).

5. Окреслено особливості юридичної відповідальності поліцейського в Україні, а саме: державно-правовий примус; юридичний факт – момент учинення правопорушення; підставою застосування є склад правопорушення; застосується спеціальними органами; передбачає примусове позбавлення правопорушника певних благ (особистих, майнових або духовних); є суворою регламентацією заходів державного примусу в нормах права.

Наведено такі ознаки юридичної відповідальності поліцейських: 1) законодавством передбачено кримінальну, адміністративну, дисциплінарну, цивільно-правову та матеріальну відповідальність залежно від наслідків учинення правопорушення; 2) суб’єктом слугує поліцейський незалежно від посади; 3) є значно ширшою та підвищеного рівня у зв’язку з широким колом питань, що належать до компетенції органів Національної поліції; 4) є невід’ємним елементом правового статусу поліцейського як представника державної влади; 5) виникає з моменту набуття особою правового статусу; 6) притягнення поліцейського до юридичної відповідальності починається зі службового розслідування, передбачає відповідні види стягнень, які застосовуються до поліцейських (позбавлення звання, пониження в спеціальному званні тощо).

Визначено, що притягнення поліцейського до дисциплінарної відповідальності є можливим за умови вчинення ним дисциплінарного проступку, об’єктами якого слугують службова дисципліна; обов’язки особи поліцейського; обмеження та заборони, визначені законодавством для поліцейського; авторитет поліції.

Відповідальністю поліцейського запропоновано вважати їх обов’язок зазнати для себе певного виду й міри негативні наслідки, визначені законодавством, за вчинення ними порушення чинного законодавства під час виконання завдань і функцій. Зазначено, що якщо поліцейський вчинив протиправні дії не під час перебування на службі, то його буде притягнуто до відповідальності на загальних підставах.

6. Обґрунтовано доцільність поділу соціально-правових гарантій поліцейського в Україні на такі види: 1) соціальні гарантії поліцейського, що проходить службу; 2) соціальні гарантії членів сім'ї поліцейського; 3) соціальні гарантії поліцейського, який звільняється з органів Національної поліції України у зв'язку з реформуванням Національної поліції України; 4) соціальні гарантії поліцейського, який виходить на пенсію.

До юридичних гарантій діяльності поліцейського в Україні слід зарахувати такі: гарантії професійної діяльності, організаційні, матеріально-технічні, соціально-правові, соціально-економічні та психологічні.

Встановлено, що гарантіями професійної діяльності поліцейського в Україні слід вважати узгоджену діяльність держави й уповноважених нею органів щодо визначення належних умов для реалізації поліцейськими завдань і функцій, які покладені на них законом.

Доведено, що гарантії реалізації поліцейським свого правового статусу мають два вектори спрямування: з одного боку, вони покликані забезпечити комплекс необхідних умов для ефективного виконання свого суспільного призначення, а з іншого – слугують засобом обмеження владних повноважень поліції та спрямування процесу їх реалізації в русло законності.

Запропоновано внести зміни до чинного Закону України «Про Національну поліцію» шляхом доповнення його статтею «Соціально-правові гарантії», у якій закріпити: можливість отримання службового житла чи компенсації за оренду житла; належне медичне забезпечення в разі проходження служби в районі Операції Об'єднаних сил; диспансерне лікування та санаторно-курортний відпочинок для поліцейського та членів його сім'ї; належна система пенсійного забезпечення з урахуванням надбавок та одноразових грошових виплат.

7. Аргументовано положення про те, що для застосування досвіду зарубіжних держав пострадянського простору у сфері регулювання адміністративно-правового статусу працівника поліції в законодавстві України необхідно: 1) в окремій статті Закону України «Про Національну поліцію» визначити права поліцейського; 2) ст. 61 цього Закону доповнити такими обмеженнями поліцейського, як заборона використовувати в особистих інтересах або в інших цілях, крім службових, фінансові, матеріально-технічні та інформаційні засоби, інше державне майно; 3) закріпити повноваження поліцейського в умовах надзвичайного, воєнного стану під час військових конфліктів; 4) доповнити гарантії поліцейського, визначені в ст. 62 Закону України «Про Національну поліцію», можливістю звільнення поліцейського від юридичної відповідальності на підставі обґрунтованого професійного ризику (за прикладом законодавства Республіки Білорусь).

Висвітлено особливості організації та діяльності поліції в країнах англосаксонської правової системи: значна децентралізація, яка виявляється в тому, що в державах, окрім федеральної, діє також місцева поліція, яка не підпорядковується першій; законодавство про поліцію формується як у централізованому порядку, так й органами місцевої влади; загальнодержавні нормативно-правові акти, якими керується поліція, зазвичай містять доволі

загальні норми, які конкретизуються та розвиваються відповідним законодавством про поліцію на рівні штатів, провінцій, графств; значна роль регулятора діяльності органів поліції належить судовим прецедентам; наявність серйозного позавідомчого контролю, який може здійснюватися одразу декількома різними спеціально створеними для цього комісіями.

Встановлено, що для використання позитивного зарубіжного досвіду деяких європейських країн (Великої Британії, Німеччини, Франції, Бельгії, Польщі) та США у сфері регулювання адміністративно-правового статусу працівника поліції в законодавстві України необхідно: 1) залучити іноземних фахівців до розроблення комплексних програм навчання, підготовки та підвищення кваліфікації співробітників поліції; особливу увагу приділити вдосконаленню програм навчання керівного складу поліції; 2) розглянути можливість застосування зарубіжного досвіду у сфері формування механізму взаємодії різних поліцейських органів та поліції з іншими правоохоронними органами; 3) визначити способи залучення громадських правоохоронних формувань до виконання завдань поліції, зокрема спільних, підвищити ефективність механізму їх взаємодії; 4) приділяти більше уваги перевірці психологічних та особистісних якостей кандидатів на посаду працівників поліції, а також протягом проходження служби всіляко підтримувати необхідний рівень цих якостей.

8. Окреслено напрями вдосконалення національного законодавства, яке регламентує адміністративно-правовий статус поліцейського. Визначено, що протидія злочинності та захист прав й основоположних свобод громадян відповідно до стандартів і принципів Європейського Союзу є пріоритетним напрямом діяльності поліцейського та подальшим вектором їх розвитку.

Запропоновано визначити та закріпити на законодавчому рівні адміністративно-правовий статус поліцейського з метою якісної реалізації ним своїх повноважень. У цьому контексті увагу слід приділити вдосконаленню системи соціальних і трудових гарантій діяльності поліцейського, особливо в сучасних умовах удосконалення діяльності Національної поліції України та підвищення престижу поліцейської служби.

На основі зарубіжного досвіду регламентації правового статусу поліцейського запропоновано систему заходів забезпечення реалізації адміністративно-правового статусу працівника поліції, яка включає: 1) гарантії – умови; 2) організаційно-правові гарантії; 3) гарантії інформаційно-правового забезпечення; 4) гарантії забезпечення особистої безпеки поліцейського та безпеки членів його сім'ї; 5) гарантії правового захисту поліцейського; 6) гарантії соціального захисту поліцейського; 7) службово-трудові гарантії; 8) гарантії належного виконання поліцейським своїх посадових обов'язків та недопущення зловживання своїм службовим становищем.

З метою вдосконалення правового регулювання юридичних гарантій забезпечення реалізації адміністративно-правового статусу працівника поліції запропоновано: 1) в окремій статті Закону України «Про Національну поліцію» передбачити гарантії діяльності професійних спілок поліцейських; визначити їх

права та обов’язки, зокрема щодо захисту прав та інтересів поліцейських; порядок їх формування (88 % опитаних поліцейських констатували розбалансованість у взаємодії з професійними спілками); 2) встановити на рівні закону загальні рекомендації щодо поведінки та повноважень поліцейських в умовах воєнного, надзвичайного стану та під час окупації іноземною державою; 3) передбачити основні форми й методи здійснення державного контролю за діяльністю поліцейського за принципом поділу контрольних повноважень між законодавчою, виконавчою та судовою владою; 4) доповнити положення статей Закону України «Про Національну поліцію», якими врегульовано питання застосування поліцейських заходів, зокрема уточнити випадки їх застосування під час масових зворушень і значного скупчення людей, а також розробити детальні рекомендації та інструкції щодо поведінки поліцейського в різних нетипових ситуаціях; 5) визначити механізм реалізації деяких соціальних гарантій, зокрема права поліцейського на забезпечення житлом, – закладати кошти в бюджеті відповідного рівня, організовувати державне житлове будівництво (зазначену пропозицію підтримують 73 % опитаних поліцейських).

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

в яких опубліковано основні наукові результати дисертації:

1. Дмитрик Р. В. Оптимізація критеріїв оцінювання ефективності діяльності поліцейського в Україні. *Науковий вісник публічного та приватного права*. 2018. Вип. 2. Т. 2. С. 177–181.

2. Дмитрик Р. В. Поняття та елементи адміністративно-правового статусу поліцейського в Україні. *Юридична наука*. 2019. № 8. С. 178–183.

3. Дмитрик Р. В. Права та обов’язки як елемент адміністративно-правового статусу поліцейського в Україні. *Юридична наука*. 2019. № 9. С. 203–208.

4. Дмитрик Р. В. Відповідальність як елемент адміністративно-правового статусу поліцейського в Україні. *Юридична наука*. 2019. № 10. С. 190–195.

5. Дмитрик Р. В. Зарубіжний досвід діяльності поліцейських та можливості його використання в Україні. *Юридична наука*. 2019. № 11. С. 210–216.

6. Дмитрик Р. В. Совершенствование законодательства, регулирующего административно-правовой статус полицейского в Украине. *KELM*. 2020. № 7. С. 219–224.

які засвідчують апробацію матеріалів дисертації:

7. Дмитрик Р. В. Особисті якості поліцейського як фактори забезпечення його ефективності його діяльності. *Пріоритети розвитку юридичних наук у XXI ст.* : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (Одеса, 7–8 квіт. 2017 р.). Одеса : Причорномор. фундація права, 2017. С. 39–41.

8. Дмитрик Р. В. Становлення та розвиток адміністративно-правового статусу поліцейського в Україні. *Теорія і практика сучасної юриспруденції* :

матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (Київ, 7–8 груд. 2018 р.). Київ : Центр право. наук. дослідж., 2018. С. 43–46.

9. Дмитрик Р. В. Поліцейський як об'єкт адміністративно-правового дослідження. *Міжнародні та національні правові виміри забезпечення стабільності* : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (Львів, 19–20 квіт. 2019 р.). Львів : Центр правн. ініціатив, 2019. С. 22–24.

10. Дмитрик Р. В. Повноваження як елемент адміністративно-правового статусу поліцейського в Україні. *Реформування національного та міжнародного права: перспективи та пріоритети* : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (Одеса, 17–18 січ. 2020 р.). Одеса : Причорномор. фундація права, 2020. С. 61–63.

АНОТАЦІЯ

Дмитрик Р. В. Адміністративно-правовий статус поліцейського в Україні. – *Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.*

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.07 «Адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право». – Національна академія внутрішніх справ, Київ, 2021.

У дисертації наведено теоретичне узагальнення та практичне розуміння сутності адміністративно-правового статусу поліцейського в Україні, визначено його теоретико-методологічні засади і структуру. Запропоновано шляхи вдосконалення адміністративно-правового статусу поліцейського в Україні.

Розкрито категорію поліцейського як об'єкта адміністративно-правового дослідження. Наголошено на етапах створення та розвитку адміністративно-правового статусу поліцейського в Україні. Висвітлено зміст поняття та виокремлено елементи адміністративно-правового статусу поліцейського в Україні.

Схарактеризовано права та обов'язки поліцейського в Україні. Встановлено сутність юридичної відповідальності поліцейського в Україні. Наголошено на юридичних гарантіях діяльності поліцейського в Україні.

Досліджено зарубіжний досвід діяльності поліцейських та з'ясовано можливості його використання в Україні. Запропоновано шляхи вдосконалення законодавства, яке регулює адміністративно-правовий статус поліцейського в Україні.

Ключові слова: адміністративно-правовий статус, поліцейський, створення, розвиток, поняття, елементи, права та обов'язки, відповідальність, юридичні гарантії, зарубіжний досвід, шляхи вдосконалення.

АННОТАЦИЯ

Дмитрик Р. В. Административно-правовой статус полицейского в Украине. – *Квалификационный научный труд на правах рукописи.*

Диссертация на соискание ученой степени кандидата юридических наук по специальности 12.00.07 «Административное право и процесс; финансовое

право, информационное право». – Национальная академия внутренних дел, Киев, 2021.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата юридических наук по специальности 12.00.07 – административное право и процесс; финансовое право, информационное право. – Национальная академия внутренних дел, Киев, 2021.

В диссертации приведены теоретическое обобщение и практическое понимание сущности административно-правового статуса полицейского в Украине. Определены теоретико-методологические основы административно-правового статуса полицейского в Украине. Установлена структура административно-правового статуса полицейского в Украине. Предложены пути совершенствования административно-правового статуса полицейского в Украине.

Выяснено категорию полицейского как объект административно-правового исследования. Выделены этапы создания и развития административно-правового статуса полицейского в Украине. Определены понятия и элементы административно-правового статуса полицейского в Украине.

Установлено, что на монографическом уровне с момента создания Национальной полиции Украины актуальные вопросы административно-правового статуса полицейского в Украине не изучались.

Полицейский как объект административно-правового исследования рассматривается как его урегулирована нормами административного права деятельность, которая направлена на выполнение им задач и функций государства по противодействию преступности и других правонарушений; обеспечение общественной безопасности и порядка; утверждения и охраны прав и свобод человека и гражданина, защита интересов общества и государства, а также предоставление в пределах, определенных законом, услуг по помощи лицам, которые по разным причинам (социальных, экономических) или вследствие чрезвычайных ситуаций нуждаются в такой помощи.

Охарактеризованы права и обязанности полицейского в Украине. Установлены сущность и особенности юридической ответственности полицейского в Украине. Отмечены юридические гарантии деятельности полицейского в Украине.

Выяснено, что сейчас профессиональные гарантии деятельности полицейского в Украине носят лишь декларативный характер, что снижает авторитет повседневной кропотливой работы полицейского, а потому требуют усовершенствования на законодательном уровне.

Предложено внести изменения и дополнения в действующий Закон Украины «О Национальной полиции» путем дополнения его следующего содержания «полицейский при исполнении своих служебных обязанностей пользуется защитой государства от противоправных посягательств на него и членов его семьи».

Доказано, что профессиональные гарантии деятельности полицейского связаны прежде всего с категорией трудовых прав и предусматривают:

надлежащий уровень денежного обеспечения и оплаты труда в сверхурочное время, установление рабочего времени и времени отдыха в соответствии с европейскими положений.

Исследован зарубежный опыт деятельности полицейских и определены возможности его использования в Украине. Предложены пути совершенствования законодательства, регулирующего административно-правовой статус полицейского в Украине.

Определены направления совершенствования национального законодательства, регламентирующего административно-правовой статус полицейского. Определено, что противодействие преступности и защите прав и основных свобод граждан в соответствии со стандартами и принципами Европейского Союза является приоритетным направлением деятельности полицейского и последующим вектором их развития.

Предложено определить и закрепить на законодательном уровне административно-правовой статус полицейского с целью качественной реализации им своих полномочий. В данном контексте отдельное внимание следует уделить совершенствованию системы социальных и трудовых гарантий деятельности полицейского, особенно в современных условиях совершенствования деятельности Национальной полиции Украины и повышения престижа полицейской службы.

На основе зарубежного опыта регламентации правового статуса полицейского предложена система мер обеспечения реализации административно-правового статуса работника полиции, которая включает: гарантии – условия; организационно-правовые гарантии; гарантии информационно-правового обеспечения; гарантии обеспечения личной безопасности полицейского и безопасности членов его семьи; гарантии правовой защиты полицейского; гарантии социальной защиты полицейского; служебно-трудовые гарантии; гарантии надлежащего исполнения полицейским своих должностных обязанностей и недопущения злоупотребления своим служебным положением.

Ключевые слова: административно-правовой статус, полицейский, создание, развитие, понятие, элементы, права и обязанности, ответственность, юридические гарантии, зарубежный опыт, пути совершенствования.

SUMMARY

Dmytryk R.V. Administrative and legal status of a police officer in Ukraine. – *Qualifying scientific work on the rights of the manuscript.*

Thesis for obtaining a scientific degree of candidate of legal sciences on the specialty 12.00.07 “Administrative law and procedure, finance law, information law”. – The National Academy of Internal Affairs, Kyiv, 2021.

The dissertation provides a theoretical generalization and practical understanding of the essence of the administrative and legal status of a police officer in Ukraine. Theoretical and methodological bases of the administrative and legal status of a police officer in Ukraine are determined. The structure of the

administrative and legal status of a police officer in Ukraine has been established. Ways to improve the administrative and legal status of the police in Ukraine are proposed.

The category of a police officer as an object of administrative and legal investigation has been clarified. Emphasis is placed on the stages of creation and development of the administrative and legal status of a police officer in Ukraine. The concepts and elements of the administrative and legal status of a police officer in Ukraine are singled out and defined.

The rights and responsibilities of a police officer in Ukraine are described. The essence and features of legal responsibility of a police officer in Ukraine are established. Emphasis is placed on the legal guarantees of police activity in Ukraine.

The foreign experience of police activity is studied and the possibilities of its use in Ukraine are determined. Ways to improve the legislation governing the administrative and legal status of police officers in Ukraine are proposed.

Key words: administrative and legal status, police, creation, development, concepts, elements, rights and responsibilities, responsibilities, legal guarantees, foreign experience, ways to improve.